

UNA PRIMERA APROXIMACIÓ A LA TOPONÍMIA DE CASTELLBISBAL

1. Introducció

Els topònims o els noms propis dels llocs sorgeixen per la necessitat d'identificar els diferents elements d'un territori, ja siguin de caràcter puntual com pot ser una font o una masia, de caràcter lineal com les vies de comunicació o un curs fluvial, o superficial com una partida de terra o un bosc. A partir d'aquesta premissa, l'estudi que es presenta a continuació pretén, en primer lloc, inventariar el màxim nombre de topònims del municipi de *Castellbisbal (Vallès Occidental)* i en segon terme, i com a conseqüència, fer-ne una tria per elaborar un mapa on es mostri la realitat territorial del moment.

La importància de plasmar correctament la realitat ve donada per la pròpia naturalesa canviant que presenta el territori degut a l'acció de l'home i sobretot per l'ús més o menys intensiu que en fa d'aquest. En aquest sentit, el canvi més important que ha patit Castellbisbal en la seva història marcant un abans i un després en la fesomia del poble, va ser sens dubte l'arribada de la industrialització a partir de la dècada dels anys seixanta del segle XX.

Com deia, l'ús i la riquesa dels topònims d'un lloc ve directament relacionat amb l'activitat més o menys intensa que en fa l'home sobre el lloc on habita, per això la transició de ser un poble pagès a un altre d'industrial ha provocat la pèrdua progressiva i finalment l'oblit de molts dels noms de lloc que durant dècades, inclús segles s'havien utilitzat i transmès de generació en generació.

Tots aquests noms formen part del patrimoni històric i cultural del poble, d'aquí la importància de la seva recuperació per mantenir viva la nostra identitat. Alguns d'aquests noms ja han perdut el seu sentit, o dit d'una altra manera la seva utilitat i per tant cal considerar-los pretèrits, obviant-los així de la seva inclusió en el mapa. Amb aquesta última idea remarco de nou la importància d'elaborar un mapa que sigui coherent amb la nova realitat.

2. Metodologia

Prèviament a la recerca toponímica m'he servit d'un mapa a escala 1:10000 del terme municipal sobre el qual he buidat els topònims dels 14 mapes topogràfics a escala 1:5000 de l'*Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC)*. Una vegada confeccionat el mapabase de referència he començat la recerca pròpiament dita; aquesta s'ha realitzat a partir de dos tipus de fonts, les documentals i les orals:

En quan a la consulta de documents s'han utilitzat els mapes antics de la *Cartoteca de l'ICC* i els mapes del cadastre de l'*Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Castellbisbal*. Altres documents utilitzats han estat llibres i revistes del poble, així com qualsevol altre tipus de text que fes referència al poble.

Les fonts orals, o sigui les enquestes, han servit per confirmar alguns dels noms impresos als mapes, corregir possibles errors i per completar les zones del terme que tenien poca informació toponímica. Els resultats han estat molt positius, augmentant enormement el volum de noms inicial amb la introducció de molta microtoponímia sobre paratges, fonts, partides de terra i altres elements que en un mapa no es poden o no té sentit situar.

Un aspecte important a destacar de les enquestes és la importància de tenir com més coneixements millor de la geografia del municipi i la seva història local. Quan parlo de geografia em refereixo a l'haver caminat molt pel terme i tenir un bon mapa mental de totes les zones per poder seguir correctament les explicacions dels avis i fer preguntes directes sobre el nom d'un determinat

torrent o d'un turó. Tenir present el context històric d'aquella època també ha facilitat la comprensió de determinats successos i la manera de fer i pensar d'aquella gent i el perquè del determinat ús del territori.

Les persones enquestades han estat pagesos de tota la vida, caçadors, algun pastor i altres veïns del poble que per raons diverses eren bons coneixedors del lloc. Totes es troben entre els 60 i 90 anys d'edat i tal com elles mateixes m'explicaven, d'aquí uns 10 anys ja no quedarà gairebé ningú que se'n recordi d'aquests noms. Per tant considero un treball d'urgència recopilar i situar amb la major exactitud possible tots aquests noms abans que el temps els esborri per sempre..

3. Relació de topònims

Existeixen diverses maneres de classificar els topònims, en el nostre cas seguint els objectius plantejats inicialment s'ha optat per una classificació purament geogràfica que no soluciona satisfactòriament tots els casos però es la que millor s'adapta.

Una primera divisió separa els noms referits a elements més o menys naturals del territori dels noms referits a l'activitat humana en el sentit ampli de la paraula. Dins de la primera categoria s'ha subdividit en 3 apartats: l'oronímia, és a dir, les formes del relleu (modelat), la hidronímia o els elements relatius a l'aigua, i els noms de paratges singularitzats. La segona categoria s'ha dividit en 3 apartats: els topònims referits als assentaments humans, la referida a l'activitat econòmica i la que fa referència a les vies de comunicació. El següent quadre descriu més detalladament la classificació adoptada:

1. TOPÒNIMS RELATIUS AL MEDI FÍSIC

1.a.- Orònims

1.b.- Hidrònims

- 1.b.1. Cursos d'aigua
- 1.b.2. Salts d'aigua
- 1.b.3. Fonts

1.c.- Paratges, indrets i llocs singularitzats

- 1.c.1. Formacions vegetals
- 1.c.2. Forats i Ribes
- 1.c.3. Clotades i Estrets
- 1.c.4. Altres paratges

2. TOPÒNIMS RELATIUS A L'HOME I LA SEVA ACTIVITAT

2.a.- Topònims relatius al poblament

- 2.a.1. Poblament en sentit col·lectiu
- 2.a.2. Poblament en sentit singular
- 2.a.3. Edificis i elements singularitzats

2.b.- Topònims relacionats amb l'activitat econòmica

- 2.b.1. Activitats agrícoles
- 2.b.2. Activitats industrials

2.c.- Topònims relatius a les vies de comunicació

- 2.c.1. Vies de comunicació
- 2.c.2. Passos, indrets o punts concrets relacionats amb les comunicacions

1. TOPÒNIMS RELATIUS AL MEDI FÍSIC

1.a.- [Orònims](#),

En aquest apartat s'han inclòs únicament noms de turons i serres, deixant les demés formes del modelat com ribes, clotades, caus i altres noms en l'apartat d'altres indrets i paratges.

Durant les enquestes ha aparegut un problema interessant de comentar derivat d'un mal plantejament alhora de formular les preguntes: els pocs turons assenyalats en els mapes de l'ICC (*Turó del Joan Popí*, *Turó del Valent*) es van utilitzar com a referència perquè se'm nombressin la resta. En un principi la tècnica va resultar molt profitosa i van començar a aparèixer molts noms fins que em vaig adonar que aquests mateixos paratges algunes persones els anomenaven com trossos de terra (*Vinya del Joan Popí*, *Vinya del Valent*).

Quan se'ls va demanar que em diguessin exactament el nom que ells utilitzaven va resultar que molts dels noms dels turons que m'havien anomenat en realitat no els anomenaven com a tal, d'aquesta manera el *Turó de Cal Salvador de la Gega* era en realitat la *Vinya de Cal Salvador de la Gega* o el *Turó del Peixet* la *Vinya del Peixet*.

Una vegada corregits tots els noms, el nombre d'orònims s'ha reduït considerablement, aquest fet s'explica dins un context històric en que absolutament tot estava conreat de vinya i als ulls dels pagesos una elevació dels terreny no la interpretaven com un turó sinó com la vinya del que la treballava. Actualment la gran majoria d'aquestes vinyes han desaparegut i tan sols resta el turó colonitzat per la vegetació.

Un altre problema semblant ha aparegut en els mapes de l'ICC on alguns dels noms de serres o turons apareixen amb la denominació *Turó de Guàrdies* o *Turó de la Guineua* quan en realitat el nom que utilitzen la gent del lloc és simplement *Les Guàrdies* o *La Guineua* elidint la paraula "Turó"

1. *Turó de Can Canyadell*
2. *Turó de la Capella*
3. *Turó del Noi*
4. *Turó de Ca n'Elies*
5. *Turó del Valent*
6. *Coll de Vaixells*
7. *La Guineua*
8. *Serra de Can Galí*
9. *Serral de la Verdolaga = El Serral*
10. *Serral de les Garses*
11. *Turó del Bonaire*
12. *Turó de Cal Duran*
13. *Turó del Pedró*
14. *Turó del Cal Mateu*
15. *Turó de Cal Fuster*
16. *Serral Gros*
17. *Turó de la Terra Vermella* (desaparegut)

18. *Les Guàrdies*
19. *El Fallol (desaparegut)*
20. *Turó de Can Pedrerol*
21. *La Gatxarella*
22. *Serra de Pegueres*
23. *Turó de Fransa*
24. *Turó de la Font dels Gossos*
25. *Turó del Topu*
26. *La Coromina*
27. *Turó de Can Santeugini*
28. *Turó de la Baioneta*
29. *Les Forques = Serra de les Forques*
30. *Turó del Telègraf*
31. *Turó de Salzes*
32. *Serra de l'Ametller*
33. *Turó de la Soleia de l'Esteve*
34. *Turó de les Martines = Les Martines*
35. *Turó del Can Pastallé*
36. *Turó del Roig*
37. *Turó del Tronu*
38. *Turó del Murri*

1.b.- Hidrònims,

1.b.1. Cursos fluvials

Si alguna cosa destaca del paisatge castellsbalenc és la gran quantitat de torrenteres i xaragalls que solquen per tot el terme. Gairebé totes desemboquen al Llobregat i quan no, ho fan a la *Riera del Morral del Molí* o la *Riera de Rubí* ambdues afluent de l'anterior. Un dels factors que han afavorit la formació d'una xarxa hídrica tan complexa ha estat el clima mediterrani que amb pluges escasses i irregulars però de caràcter torrencial erosionen fàcilment el gran paquet d'argiles sobre el qual s'assenta Castellbisbal.

De l'anterior explicació se'n deriva segurament el fet que els cursos d'aigua i en especial els torrents són un dels elements més singularitzats del municipi on gairebé totes les fondalades importants tenen nom propi.

Els torrents més grans i per tant amb un llit més ample eren aprofitats pel regadiu de fruiters i hortalisses, mentre que els afluent d'aquests només estaven treballats pels vessants conreats enterament per vinyes, les fondalades en canvi, massa estretes per conrear-hi res, les utilitzaven esporàdicament per tallar canyes per l'hort i el rafal.

Els caçadors anaven regularment a la majoria de torrents i xaragalls a caçar conills; la necessitat de dir a casa o als companys a quin lloc anaven a caçar ha permès que aquests noms hagin passat d'avis a pares i de pares a fills. Igualment quan algun pagès havia d'anar a collir canyes a algun torrent que no coneixia bé, abans s'informava del seu nom als caçadors.

39. *El Llobregat*
40. *Riera del Morral del Molí*
41. *Torrent de Can Puig*
42. *Torrent del Sotal*
43. *Torrent del Bisbe*
44. *Torrent dels Albers*
45. *Torrent de les Canyes*
46. *Torrent del Sacu*
47. *Torrent del Fesol*
48. *Torrent de Can Flavià*
49. *Torrent del Bernat*
50. *Riera de Salzes = Torrent de Salzes*
51. *Torrent de les Perdius = Torrent de la Baga de Can Puig*
52. *Torrent de Ca n'Ametller*
53. *Torrent de Can Santeugini = Torrent del Pellissa*
54. *Torrent de la Toia*
55. *Torrent de Can Pastallé*
56. *Torrent del Rauric*
57. *Torrent del Tronu*
58. *Torrent del Mola*
59. *Torrent del Cadiraire*
60. *Torrent del Niconor*
61. *Torrent de l'Estació Vella*
62. *Torrent de Costablanca = Torrent del Secundinu*
63. *Torrent del Dalmau*
64. *Torrent de les Forques = Torrent de Can Bofill*
65. *Torrent de la Truita*
66. *Torrent del Cisteller*
67. *Torrent Bo*
68. *Les Petites*
69. *Torrent de Pegueres = Torrent de Can Coromines*
70. *Torrent de l'Olivar*
71. *Torrent de Can Nicolau*
72. *Torrent dels Gitanos*
73. *Torrent que no passa*
74. *L'Embotzegada = Torrent de Can n'Elies*
75. *Xaragall del Benet*
76. *Torrent de l'Arcisa*
77. *Torrent de Can Costa*
78. *Les Tres Aigües = Les Calotes*
79. *Torrent del Caus*
80. *Torrent de Can Margarit*

- 81. *Torrent de l'Obaga = L'Ubagueta*
- 82. *Torrent de Ca n'Albareda*
- 83. *Torrent del Castell = Sot del Castell*
- 84. *Torrent de Can Rabella = Xaragall de l'Ermida del Castell*
- 85. *Torrent d'en Mateu*
- 86. *Riera de Palau*
- 87. *Riera de Rubí*
- 88. *Torrent de Can Canyadell*
- 89. *La Torrentera*
- 90. *Torrent de Can Campanyà*
- 91. *La Peratònia = La Pierola*
- 92. *Torrent de Can Galí*
- 93. *Torrent de Can Cases*
- 94. *Torrent de Ca n'Estaper = Torrent de Can Balasch*
- 95. *Torrent Sec (desaparegut)*
- 96. *Torrent del Cargola = Torrent de la Guimarra = Torrente de Pantaleón*
- 97. *Torrent dels Ocellets*

1.b.2. [Salts d'aigua](#)

A sobre del gran paquet d'argiles sobre el qual s'assenta el municipi posteriorment s'han dipositat en forma de cons de dejecció un altre paquet de materials conglomerats que de manera irregular trobem localitzats en determinats indrets del terme. Aquests materials més resistents a l'erosió han estat un obstacle al pas de l'aigua pels torrents, generant els coneguts salts d'aigua.

- 98. *Font de la Botzegada = Salt de l'Arcisa (dins de L'Embotzegada)*
- 99. *Font de l'Esclopet*
- 100. *Salt de l'Oriol (dins del Torrent Bo)*
- 101. *Salt del Tio (dins del Torrent de Ca n'Ametller)*
- 102. *Salt del Sendo (dins del Torrent de les Perdius)*

1.b.3. [Fonts](#)

Castellbisbal apart de tenir un clima no gaire plujós té uns sòls argilosos gens impermeables. Malgrat tot, s'han localitzat fins a 23 surgències naturals d'aigua, algunes d'elles destruïdes per la construcció d'infraestructures de tot tipus i per la deixadesa de l'administració, d'altres gairebé han desaparegut amagades per la vegetació i algunes han quedat sense nombrar perquè el pas del temps n'ha esborrat el nom. En tot cas totes elles formen part del patrimoni cultural del poble i la seva conservació i restauració hauria de ser si més no una obligació moral d'aquells que els pertoca la gestió municipal.

- 103. *Font del Cabrer*
- 104. *Font del Pacheca (desapareguda)*

- 105. *"Font del Cementiri"*
- 106. *Font de Can Campanyà*
- 107. *Font del Canal*
- 108. *Font del Fullaraca*
- 109. *"Font del Jepelies"*
- 110. *Font de Ca n'Elies*
- 111. *Font del Calderer = Font de Can Ribot*
- 112. *"Font de Can Banyadell"* (entre Can Ribot i Can Banyadell)
- 113. *Font del Fuster*
- 114. *Font dels Tudons = ¿Font del Becu?*
- 115. *Font del Sant Pare* (desapareguda)
- 116. *Font del Rossinyol*
- 117. *Font del Gossos*
- 118. *Font de la Bartomeua*
- 119. *"Font del Marimon"*
- 120. *Font de la Truita*
- 121. *Font de la Via* (desapareguda)
- 122. *Fuente de Lando*
- 123. *"Font de Costablanca"*
- 124. *Font del Manel*
- 125. *"Font del Roure de Ca n'Ametller"*

1.c.- Paratges, indrets i llocs singularitzats,

1.c.1. **Formacions vegetals**

Durant l'època daurada de la perfil·loxera, els pagesos de Castellbisbal igual que molts altres pobles veïns de les rodalies van trobar començar a arrabassar boscos sencers per plantar-hi vinyes. Els avis del lloc coincideixen en que tot estava conreat per vinya des de els plans fins els vessants més costeruts i si mai algú necessitava algun puntal de fusta per arreglar l'aixada s'havia d'arribar fins als *Carquinyolis de Can Banyadell* una de les zones més inaccessibles i allunyades del terme.

Amb els anys algunes costes es van deixar de conrear i van començar a aparèixer les primeres clapes testimonials de bosc, uns boscos d'altra banda que ningú se'n va interessar i la gestió forestal va ser nul·la en aquest sentit. Això explica que actualment gairebé cap zona arbrada tingui nom.

- 126. *Bosc de Can Margarit*

- 127. *Bosc de Can Pastallé*
- 128. *Bosc del Forn*
- 129. *Bosc del Molí*
- 130. *Salzereda de Ca n'Amat*
- 131. *Els Tres Pins*
- 132. *Els Roures*
- 133. *"Roure de Ca n'Ametller"*

1.c.2. [Forats i Ribes](#)

La majoria dels caus (forats) i ribes (balmes) troben el seu origen entre els caçadors i passant més tard a boca dels pagesos.

- 134. *Les Coves*
- 135. *La Roca Esquerdada = El Cau de la Roca Esquerdada*
- 136. *Els Caus*
- 137. *El Cau Gran*
- 138. *El Cau dels Ocellets*
- 139. *El Cau de l'Oreneta*
- 140. *Caus de l'Esparver = Riba de l'Esparver*
- 141. *Riba del Tòfol*
- 142. *Riba del Guixetes*
- 143. *Riba de Can Flavià*
- 144. *La Màniga*

1.c.3. [Clotades i Estrets](#)

Les clotades i els bardissars són axaragallaments del terreny que no arriben a la dimensió d'un torrent i degut al seu aprofitament per usos agrícoles han adquirit el nom de la persona que hi tenia el tros de terra.

- 145. *Clot del Gori*
- 146. *Clot del Jeperut*
- 147. *Clot del Metus*
- 148. *Clot dels Militars*

- 149. *Cau del Cisteller*
- 150. *Clot de les Bardisses de l'Isidro de les Portadores*
- 151. *Bardisses de la Quitèria*
- 152. *El Congost de Martorell*
- 153. *Els Carquinyolis de Can Banyadell*

1.c.4. [Altres paratges](#)

- 154. *La Mina = La Mina del Tren*
- 155. *Els Fangars*
- 156. *L'Ollera*
- 157. *Esplanada de la Masia*
- 158. *La Isla (al Torrent de Pegueres)*
- 159. *La Isla (a la Riera del Morral del Moli)*
- 160. *Roca d'en Besaculs*

2. TOPÒNIMS RELATIUS A L'HOME I LA SEVA ACTIVITAT

2.a. - Topònims relatius al poblament,

El següent de noms que s'exposen a continuació s'entenen perfectament junt amb la història del municipi. De manera molt breu és la següent: Amb la Reconquesta s'estableix la Marca Hispànica que casualment passava pel Llobregat a l'alçada del que acabaria sent Castellbisbal.

A mida que s'anava guanyant terreny als moros, s'alçaven torres de defensa o en el seu detriment ermites. A Castellbisbal va passar això segon i sobre el 1031 el Comte de Barcelona veient que no podia administrar de manera eficaç totes aquelles terres va haver d'agafar gent de confiança perquè les hi vigilessin, d'aquesta manera va fer instal·lar un petit castell o ermita on hi residia el bisbe: així naixeria el *Castri Episcopali siti en Lupricato* o *Castell del Bisbe sobre el Llobregat*, o sigui *Castellbisbal*. A partir d'aleshores s'anà formant un petit nucli urbà darrera del castell que per causes desconegudes va ser traslladat on s'ubica actualment. Aquest petit poble hi havia les cases dels camperols i per la resta del terme hi havia disseminades tot un seguit de masies o cases pairals. (...) Arribem a la Desamortització de Mendizábal (1841) i es posen a la venda els bens de l'església als vilatans, lògicament només els més adinerats van poder comprar aquests terrenys i a partir d'aquell moment van quedar establertes les 30 noves heretats cadascuna d'elles amb la casa pairal corresponent. Passen els anys i les vicissituds, i les partides de terra es van venent i canviant d'amos fins que amb l'arribada de la industrialització molts propietaris venen les seves terres a bon preu per construir-hi moltes de les Urbanitzacions i Polígons Industrials actuals.

2.a.1. [Poblament en sentit col·lectiu](#)

161. *Castellbisbal*

162. *Polígon Residencial Costablanca = Costablanca*

163. *Polígon Residencial Can Costa = Urbanització de Can Costa*

164. *Polígon Residencial Comte de Sert = Urbanització de Can Companyà*

165. *Polígon Residencial Santeugini = Santeugini*

166. *Polígon Residencial Santa Teresita = Santa Teresita*

167. *Polígon Residencial Can Nicolau de Dalt*

168. *El Canyet*

169. *Les Casetes de Ca n'Oliveró*

170. *Colònia del Carme*

171. *L'Eixample*

2.a.2. [Poblament en sentit singular](#)

MASOS:

172. *Ca n'Albareda del Camí Ral* (desaparegut)

173. *Ca n'Amat*

174. *Ca n'Ametller*

175. *Can Campanyà*
176. *Can Canyadell*
177. *Can Cases de l'Església* (desaparegut)
178. *Can Cases del Riu*
179. *Can Coromines*
180. *Can Costa*
181. *Ca n'Elies*
182. *Ca n'Estaper*
183. *Can Flavià de les Illes = La Casa dels Capellans*
184. *Can Galí*
185. *Can Margarit*
186. *Can Margarit del Pont* (desaparegut)
187. *Can Mateu*
188. *Can Milans* (desaparegut)
189. *Can Nicolau de Baix*
190. *Can Nicolau de Dalt*
191. *Ca n'Oliveró*
192. *Can Pastallé o Can Pasteller*
193. *Can Pedrerol de Baix*
194. *Can Pedrerol de Dalt*
195. *Can Pelegrí de la Cortada* (desaparegut)
196. *Can Puig*
197. *Can Rabella*
198. *Can Ribot*
199. *Can Riqué*
200. *Can Santeugini*
201. *Can Segarra*

ALTRES CASES:

202. *Can Colet*
203. *Mas Sant Pere*

- 204. *Mas Garcia*
- 205. *Casa Magrans*
- 206. *Casa Roldan*

2.a.3. [Edificis i elements singularitzats](#)

- 207. *Església de Sant Vicenç*
- 208. *Ermita de Sant Vicenç = Ermita del Castell*
- 209. *Ermita de Sant Joan de Ben Viure*
- 210. *Ermita de Sant Quintí*
- 211. *La Fita*
- 212. *Pedrera de Can Companyà*
- 213. *Dipòsits de Can Margarit*
- 214. *L'Estació*
- 215. *L'Estació Vella*
- 216. *Estació Martorell-Vila*
- 217. *Torre Fossada del Telègraf = Torrefossada*
- 218. *Mirador del Pont del Diable*
- 219. *Els Columbaris*
- 220. *Era de Cal Fuster* (desaparegut)
- 221. *Era de Cal Mateu* (desaparegut)
- 222. *Era de Cal Duran* (desaparegut)
- 223. *Bassa del Carrer Vell* (desaparegut)
- 224. *Bassa del Joc* (desaparegut)
- 225. *Bassa de Cal Ramon* (desaparegut)
- 226. *Bassa del Pedró* (desaparegut)
- 227. *Bassa de la Rectoria* (desaparegut)
- 228. *Bassa de Cal Duran* (desaparegut)
- 229. *Bassa de Can Pi* (desaparegut)
- 230. *Bassa del Raval* (desaparegut)
- 231. *Safareig del Pacheca* (desaparegut)

2.b.- Topònims relacionats amb l'activitat econòmica,

2.b.1. Activitats Agrícoles

Els trossos de terra són, o millor dit, van ser, el paradigma dels topònims per excel·lència a Castellbisbal. Tot el terme estava conreat de vinya i la gent gran amb qui s'ha parlat asseguren que cadascuna tenia el seu nom propi, algunes com *La Vicenta Durana* o *La Guimarra* amb més força que d'altres com la *La Vinya del Llagardu*, que feia referència a la casa del propietari que la treballava (*Cal Llagardu*).

També hi havia distinció entre els vessants solells (*Les Soleies del General*) i els obacs (*L'Obaga del Gego*), els racons (*Racó del Frare*) anomenats aquells trossos que quedaven en un lloc planer entre dos turons i eren de bon treballar, els plans (*El Pla de les Forques*), ben pocs a causa de l'escarpada orografia del terreny o pel contrari les costes (*Les Costes del Pere Capità*) fent referència als vessants costeruts on abans d'arribar la fil·loxera també eren terrers de vinya on no calia fer-hi el remei per combatre plagues com el mildiu.

Les terres de regadiu igualment singularitzades, representaven una part més petita de les terres de cultiu quedant reduïdes als llits dels grans torrents (*Torrent de Salzes*, *Torrent Bo*, *Torrent de Pegueres* i *Torrent de Can Canyadell* principalment) i sobretot als arenys del *Llobregat* on hi havia immensos camps d'horta i fruiters. Aquest tipus de conreus complementaven la pobre dieta dels pagesos i en èpoques de misèria els ajudava a sobreviure com podien.

Els horts rebien tres tipus de noms, els que feien referència al caràcter planer del terreny (*El Pla del Caramantxel*), els horts com a tals (*L'Hort del Secundino*) o els que tenien un nom propi (*El Maset*).

SECÀ:

- 232. *Soleia del General* (vinya)
- 233. *Soleies de Cal Liro*
- 234. *Soleies de Can Palet*
- 235. *Soleia de l'Esteve = Vinya de l'Esteve*
- 236. *Soleies del Torrent del Bisbe*
- 237. *Obaga del Gego*
- 238. *Obaga del Pau Ramon*
- 239. *Obaga del Paquito*
- 240. *Obaga del Bel*
- 241. *Obaga de Can Galí*
- 242. *Obaga del Jan*
- 243. *Obaga del Pubill* (camp d'oliveres)
- 244. *Vinya del Miquel Boig*
- 245. *Vinya del Llagardu*
- 246. *Vinya del Partomeu*
- 247. *Vinya del Gravat*
- 248. *Vinya del Parrot*

- 249. *Vinya de l'Armengol*
- 250. *Vinyes del Garitu*
- 251. *Vinya del Vermell*
- 252. *Vinya de Cal Salvador de la Gepa*
- 253. *Vinya del Peixet*
- 254. *Vinyes de Can Ribot*
- 255. *Vinyes de Ca n'Elies*
- 256. *Vinya de l'Eloi*
- 257. *Vinya Closa*
- 258. *Vinyes de Can Coromines*
- 259. *Vinya del Caramantxel*
- 260. *Vinya del Sis Hores*
- 261. *Vinya del Serina*
- 262. *El Ticoia (vinya)*
- 263. *La Vicenta Durana (vinya)*
- 264. *La Moixella (vinya)*
- 265. *La Guimarra (vinya)*
- 266. *La Soca Negra (vàries vinyes)*
- 267. *Can Patiràs (vinya)*
- 268. *La Bartomeua (vinya i després camp de presseguers)*
- 269. *Costes de Cal Secundino*
- 270. *Costes del Santacana*
- 271. *Costes del Costurer*
- 272. *Costes del Pere Capità*
- 273. *Racó del Pòtol*
- 274. *Racó del Pau Canyadell*
- 275. *Racó del Ferrer de la Creu*
- 276. *Racó del Frare (vinya)*
- 277. *Racó del Ramon de la Rialla*
- 278. *Racó de les Lloques*
- 279. *Racó dels Cants*

- 280. *Racó del Quicoia*
- 281. *Racó del Portell*
- 282. *Pla de Can Pastallé*
- 283. *Pla de Ca n'Elies*
- 284. *Pla del Canyet*
- 285. *Pla de les Forques*
- 286. *Coll de Bernat*
- 287. *Els Albers*
- 288. *El Canal*
- 289. *La Pierola*
- 290. *Ermot del Fuster*
- 291. *La Malesa del Pau Ramon*
- 292. *La Grapa*

REGADIU:

- 293. *Pla del General (hort)*
- 294. *Pla del Ritu (hort)*
- 295. *Pla del Noi Marçè*
- 296. *Pla del Maset (camp pruneres)*
- 297. *Pla del Caramantxel*
- 298. *Pla del Pau Galí*
- 299. *Pla del Pau Margarit*
- 300. *Pla de Can Flavià*
- 301. *Hort del Rector*
- 302. *Hort de la UEC = Hort de Cal Secundino*
- 303. *Hort del Manel*
- 304. *Horts de Ca n'Albareda*
- 305. *El Maset*
- 306. *Els Arenys*
- 307. *Terres del Riu*
- 308. *Camps del Quela*

2.b.2. Activitats Industrials

La desaparició de l'agricultura i l'arribada de les indústries va resultar un dels canvis més importants que han succeït al poble en tots els sentits. El precedent comença quan les propietats de *Ca n'Albareda* i *Can Pelegrí*, actualment ja desaparegudes, venen les seves terres del riu. A partir d'aleshores va començar a produir-se una dinàmica imparable que ha generat el resultat actual: 14 Polígons Industrials.

Alguns d'aquests polígons han agafat el nom de les antigues propietats mantenint així un fil de continuïtat amb la història.

- 309. *Polígon Industrial Albareda*
- 310. *Polígon Industrial Aquiberia*
- 311. *Polígon Industrial Acisa*
- 312. *Polígon Industrial Can Pelegrí*
- 313. *Polígon Industrial Francesc*
- 314. *Polígon Industrial Comte de Sert*
- 315. *Polígon Industrial Ca n'Estaper*
- 316. *Polígon Industrial Castellbisbal Sud*
- 317. *Polígon Industrial Agripina*
- 318. *Polígon Industrial Can Cases del Riu*
- 319. *Polígon Industrial Santa Rita*
- 320. *Polígon Industrial Los Herreros*
- 321. *Polígon Industrial Can Galí*
- 322. *Polígon Industrial Sant Vicenç*
- 323. *Cartisa*
- 324. *Granja Rovira*
- 325. *Granja Avalos*
- 326. *Granja Santander*
- 327. *Granja Lleonart*
- 328. *Teuleria Catalana (TECASA)*
- 329. *Bòbila de Can Galí*

2.c.- Topònims relatius a les vies de comunicació,

Les vies de comunicació en el sentit literal de la paraula es creen per unir dos punts d'un mateix territori. A partir d'aquesta definició és fàcil endevinar que el topònim *Camí Vell de Martorell a Can Santeugini* era l'antic camí que s'utilitzava per anar del poble de *Martorell* a la masia de *Can Santeugini* o els conreus propers a aquesta. Amb aquest senzill exemple s'intueix que sovint els topònims es creaven gairebé sense adonar-se, simplement a base de repetir la mateixa frase a la

família o a qui fos: - avui me'n vaig tot el dia a treballar a *La Pierola*, cap als volts del migdia agafa el *Camí de Martorell a Can Santeugini* a dur-me el dinar a la vinya -. Altres noms simplement indicaven el paratge on conduïen, com el *Camí de les Torrasses* que duia a un tros de terra conegut com *Les Torrasses*.

2.c.1. **Vies de comunicació** (no hi ha inclòs el nomenclàtor dels carrers)

330. *Camí de les Torrasses*

331. *Camí del Suro*

332. *Camí de la Riera a Can Pastallé*

333. *Camí Nou de Martorell a Ullastrell*

334. *Camí Vell de Martorell a Ullastrell = Pujada del Maco*

335. *Camí de Can Pastallé a Can Santeugini*

336. *Camí de les Perdius a Ca n'Amatller*

337. *Camí de Ca n'Amatller = Camí de Ca n'Amatller a Can Palet*

338. *Camí de Ca n'Amatller a Can Nicolau de Dalt*

339. *Camí Vell de Martorell a Can Santeugini*

340. *Camí de Can Canyadell a Rubí*

341. *Camí de Can Segarra a Martorell pel Torrent de Salzes*

342. *Camí de Ca n'Amatller a Ullastrell*

343. *Camí de Ca n'Amatller a Can Oliveró*

344. *Camí de Can Coromines a Can Nicolau de Baix*

345. *Camí de les Casetes a Can Oliveró*

346. *Camí de la Resclosa*

347. *Camí del Repeu a la Riera de Rubí*

348. *Camí del Repeu a la Via*

349. *Camí de la Palanca* (desaparegut)

350. *Camí de Can Cases del Riu al del Canyet* (desaparegut)

351. *Camí de Can Cases a Castellbisbal* (desaparegut)

352. *Camí vell del Canyet*

353. *Camí de la Marrada* (desaparegut)

354. *Camí de Can Amat*

355. *Camí de l'Ermida del Castell*

356. *Camí de la Soleia*

- 357. *Camí de la Ubagueta*
- 358. *Camí de Ca n'Oliveró a Can Costa = Camí de l'Arcisa (desaparegut)*
- 359. *Camí de Ca n'Oliveró a Can Costa a Ca n'Elies*
- 360. *Camí de Can Costa*
- 361. *Camí de Can Canyadell*
- 362. *Camí de Can Ribot*
- 363. *Camí de Ca n'Elies a Can Riquer Vell (desaparegut)*
- 364. *Camí de Castellbisbal a Can Galí*
- 365. *Camí de Castellbisbal a Ca n'Estaper*
- 366. *Camí de Can Galí al de Ca n'Estaper*
- 367. *Camí de Ca n'Estaper*
- 368. *Camí a Can Pi de Vinaroc*
- 369. *Camí de la Terra Vermella a Can Galí*
- 370. *Camí de la Terra Vermella*
- 371. *Camí de Ca n'Estaper a Can Serrafossà*
- 372. *Camí de les Costes Blanques = Camí dels Garrofers*
- 373. *Camí del Repeu*
- 374. *Camí del Clot del Gram*
- 375. *Camí de la Sínia (desaparegut)*
- 376. *Camí de l'Embotzegada (desaparegut)*
- 377. *Camí dels Llenyataires*
- 378. *Camí de Can Margarit al Torrent de Pegueres (desaparegut)*
- 379. *Camí de la Mina*
- 380. *Camí del Portalet*
- 381. *La Roureda*
- 382. *Autopista AP-7*
- 383. *Autovia A-2*
- 384. *El Carrilet*
- 385. *Ferrocarrils de Barcelona a Sant Vicenç de Calders (L-4)*
- 386. *Carretera de Martorell a Terrassa (C-243c)*
- 387. *Carretera de l'Estació (BV-1501) = Les Curves de l'Estació*

388. *Carretera d'Olesa de Montserrat* (BV-1201)

389. *Carretera de Terrassa* (B-151)

390. *Carretera de Molins de Rei* (B-150)

2.c.2. Passos, indrets o punts concrets relacionats amb les comunicacions

391. *El Travessador*

392. *El Passador*

393. *Pont del Diable*

394. *La Palanca*

395. *La Resclosa*

396. *Revolt del Ponarra* (desaparegut)

397. *Revolt del Sàbat*

398. *Revolt del Perruca*

399. *Revolt del Roures*

400. *Els Revolts*

401. *El Revolt del Pi*

402. *L'Empalme = Cruce de Terrassa*

403. *La Variant*

4. Resultats i Discussió

Al començar s'havien plantejat dos objectius molt clars: primer, fer un recull de noms i segon, elaborar un mapa on es mostri la realitat territorial en un lloc i un context determinat.

El primer objectiu, amb un volum final d'uns 400 noms de lloc considero que s'ha acomplert a només mitges ja que un estudi d'aquestes característiques mai es pot donar per tancat i perquè tal com indica el títol és tan sols una primera aproximació d'urgència. La paraula *urgència* deriva de l'actual situació que es dona al municipi on a marxes forçades estan desapareixent les últimes persones que poden facilitar els noms que durant tants segles s'havien utilitzat. Per aquesta raó no he volgut aprofundir gaire en determinats aspectes del treball, prioritzant en canvi la recerca de gent.

El segon objectiu és la part més complexa del tot el treball. La dificultat alhora de fer una tria sobre quins són topònims vius i quins pretèrits, radica en que la mateixa ciència, la Toponímia, no té cap marc teòric que indiqui quan un topònim ha desaparegut del mapa o encara segueix vigent. En tot cas, s'introdueixin o no, l'administració que és qui s'encarrega de donar nom a les noves infraestructures s'hauria d'informar i mantenir algun fil de continuïtat entre el nom que havia tingut un lloc i l'ús que se'n vulgui fer posteriorment (*Ca n'Albareda Polígon Industrial Ca n'Albareda*).

Per acabar, algunes de les reflexions que m'he fet abans de dibuixar el mapa final (*veure mapa adjunt*); són les següents:

- En un municipi de més de 10000 habitants com aquest, el percentatge de gent que coneix o utilitza el llistat de topònims anterior és mínima. Per tant, si entenem per topònim vigent aquell que la gent utilitza, segurament el mapa quedaria completament buit de noms en les zones rurals, però sens dubte estaria mostrant la realitat.

- De l'anterior reflexió també es pot argumentar que si la majoria de torrents eren nombrats pels propis caçadors i aquests eren una petita minoria al poble. Té sentit generalitzar i oficialitzar noms com el *Torrent dels Caus* fent al·lusió als vessants plens de forats on s'amagaven els conills?

- El Terme Municipal de Castellbisbal té una extensió de 30,97 km² i antigament havia estat treballat pels pagesos de 3 pobles diferents. Castellbisbal la part més propera al nucli, Ullastrell tot el sector nord i Martorell el sector nordoest. Tots els topònims d'aquestes dues últimes zones són originaris i propis de la gent de Martorell i Ullastrell i no tenen res a veure amb la història i els fets que succeïen al poble. Per tant, l'administració i els propis ciutadans de Castellbisbal tindrien prou orgull i estarien disposats a introduir en el nou mapa noms forans com el *Turó del Murri* (el treballava del de *Cal Murri* de Martorell) o el *Torrent del Dalmau* (hi tenia terres un tal Dalmau de Martorell) o abans preferirien deixar el mapa mut de noms?

- Un topònim trobat en un mapa molt antic com *Serra de Pegueres* però que actualment cap avi m'ha sabut donar la raó, tot i que sembla que havia estat un serral de renom i encara existeix, té sentit introduir-lo de nou en un mapa actual? Si la resposta és afirmativa, llavors hem d'introduir tota la toponímia pretèrita indiscriminadament? I la toponímia de fa 50 anys i que ja només la recorden un percentatge de la població mínim?

- Per què el nom d'un turó o el nom d'una partida de terra que fa referència a la persona que ho treballava (*Turó del Murri*) s'ha d'obviar però en canvi el nom del torrent (*Torrent del Bisbe*) on fa 50 anys hi anaven a caçar els caçadors i ara està ple de bardisses i no hi va ningú, sí es pot considerar viu? Quin tipus de criteri dóna més força a un element (torrent) que a un altre (partida de terra)?

- El terreny planer d'un torrent (*Pla del General* –ho treballava la casa de *Cal General*-) on encara s'intueix que hi havia hagut una horta amb la seva sinya i la barraca però que fa més de 20 anys que es va deixar de treballar i s'ha tornat ermot, cal considerar vigent un topònim tan autèntic com va ser el *Pla del General*?